

Giải pháp nâng cao hiệu quả công tác quản lý thu tại Bảo hiểm xã hội huyện Trần Đề, tỉnh Sóc Trăng

PHẠM HÙNG DŨNG*

Quản lý thu bảo hiểm xã hội (BHXH) có ý nghĩa quan trọng đối với sự phát triển của BHXH huyện Trần Đề nói riêng và BHXH tỉnh Sóc Trăng nói chung. Công tác quản lý thu có tác dụng ổn định và phát triển quỹ BHXH, đảm bảo cho việc chi trả các chế độ BHXH, góp phần ổn định kinh tế - xã hội, trật tự và an toàn xã hội. Trong giai đoạn 2015-2019, thực tiễn công tác quản lý thu BHXH trên địa bàn huyện Trần Đề cho thấy những thành tựu đạt được cùng những tồn tại, vướng mắc. Trên cơ sở đánh giá thực trạng, tác giả đề xuất những giải pháp nhằm hoàn thiện hơn công tác thu BHXH.

THỰC TRẠNG

Quản lý đối tượng tham gia BHXH

Hàng năm, căn cứ vào dự toán thu BHXH mà BHXH các tỉnh gửi đến, BHXH Việt Nam sau khi tổng hợp, xây dựng và điều chỉnh sẽ giao dự toán thu BHXH, BHXH tỉnh tiến hành phân bổ và giao chỉ tiêu thu BHXH cho phòng quản lý thu và BHXH các huyện, thị xã, thành phố.

Thông qua việc xây dựng và giao dự toán thu BHXH, sẽ định hướng được mục tiêu và định lượng công việc

trong thời gian tới sát với tình hình thực tế, BHXH huyện Trần Đề luôn chủ động tổng hợp lại các nguồn thu, đặt trên nhiều yếu tố, để xây dựng dự toán hoạt động thu BHXH tỉnh Sóc Trăng xem xét. Trong các chỉ tiêu quản lý thu BHXH, thì tiêu chí quản lý đối tượng tham gia BHXH là một trong những tiêu chí quan trọng nhất của nghiệp vụ hoạt động thu BHXH. Quản lý đối tượng là cơ sở nền tảng quan trọng nhằm đảm bảo kế hoạch hoạt động thu BHXH được xây dựng có tính khả thi cao. Chỉ tiêu đối tượng tham gia BHXH của huyện Trần Đề giai đoạn 2015-2019 được trình bày cụ thể trong Bảng 1.

Hiện nay, BHXH huyện Trần Đề phân chia đối tượng thu BHXH thành các khối: Doanh nghiệp nhà nước; Doanh nghiệp ngoài quốc doanh; Doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài; Khối ngoài công lập; Khối hành chính sự nghiệp, Đảng, đoàn thể; Khối phường, xã, thị trấn; Khối hợp tác xã; Hộ sản xuất, kinh doanh cá thể, tổ hợp tác. Trong giai đoạn 2015-2019, số người tham gia BHXH ở hầu hết các khối đều biến động theo xu hướng tăng lên, năm sau cao hơn năm trước. Trong đó, Khối hành chính sự nghiệp hàng năm cơ bản đều ổn định, không có sự biến động lớn. Khối doanh nghiệp nhà nước và doanh nghiệp ngoài quốc doanh là có nhiều biến động nhất.

BẢNG 1: ĐỐI TƯỢNG THAM GIA BHXH CỦA HUYỆN TRẦN ĐỀ
GIAI ĐOẠN 2015-2019

Đơn vị tính: Người

Chỉ tiêu	2015	2016	2017	2018	2019
Số đối tượng tham gia	5.134	6.124	6.895	7.319	7.371
<i>Trong đó:</i>					
Khối doanh nghiệp nhà nước	224	214	301	399	286
Khối doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài	998	1.242	1.341	1.344	1.417
Khối doanh nghiệp ngoài quốc doanh	1.429	1.704	1.919	2.036	2.139
Khối hành chính sự nghiệp, Đảng, đoàn thể	2.059	2.556	2.715	3.035	3.135
Khối ngoài công lập	9	10	12	13	13
Khối hợp tác xã	28	33	37	40	42
Khối phường, xã, thị trấn	386	360	568	450	336
Hộ sản xuất, kinh doanh cá thể, tổ hợp tác	1	2	2	2	3

* Bảo hiểm xã hội huyện Trần Đề, tỉnh Sóc Trăng; Học viên cao học Trường Đại học Trà Vinh

Ngoài ra, số liệu thống kê cũng cho thấy, số lượng lao động tham gia BHXH ở các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài trên địa bàn Huyện còn khá hạn chế.

Quản lý quỹ lương trích nộp BHXH

Từ năm 2015 đến 2019, quỹ lương BHXH tại BHXH huyện Trần Đề luôn tăng lên. Trong khi năm 2015, quỹ lương BHXH là 45,25 tỷ đồng, trải qua 05 năm, đến năm 2019, quỹ lương đã đạt được 75,82 tỷ đồng. Quỹ lương BHXH tăng lên là có 02 yếu tố tác động, bao gồm yếu tố tiền lương làm căn cứ đóng BHXH và số người lao động tham gia BHXH. Trong đó, mức tiền lương làm căn cứ đóng bao gồm lương cơ sở và lương tối thiểu vùng. Từ năm 2016 đến 2018, mức lương cơ sở và lương tối thiểu vùng đều tăng lên theo các quy định của Nhà nước. Tình hình quỹ lương trích nộp BHXH ở huyện Trần Đề giai đoạn 2015-2019 được phản ánh cụ thể qua Bảng 2.

Trong giai đoạn 2015-2019, quỹ lương tại huyện Trần Đề đều tăng qua các năm. Tuy vậy, số liệu này vẫn còn chưa phản ánh đầy đủ với quỹ lương thực tế phải trích nộp BHXH trên địa bàn huyện Trần Đề do tình trạng không khai báo đầy đủ lao động, mức lương, nên quỹ lương trích nộp BHXH của doanh nghiệp cũng không được thống kê đủ và đúng. Chính nguyên nhân này đã gây ra thất thoát cho quỹ BHXH.

Quản lý tiền thu nộp BHXH

Tổng số thu BHXH huyện Trần Đề đã thực hiện so với số kế hoạch BHXH tỉnh Sóc Trăng giao đã hoàn thành đạt và vượt trên kế hoạch vào giai đoạn 2015-2017 lần lượt đạt 101,24%; 103,43%; 104,22% kế hoạch BHXH tỉnh Sóc Trăng giao. Tuy nhiên, sang năm 2018-2019, tỷ lệ hoàn thành chỉ tiêu chỉ còn 97,1% và 97,92%. Điều này cho thấy, hoạt động quản lý số tiền thu BHXH đã đạt được những kết quả tốt trong giai đoạn 2015-2017, nhưng đang dần có những khó khăn hơn trong công tác thu và khai thác phát triển đối tượng tham gia BHXH từ năm 2018 trở đi. Mặc dù năm 2019 đã chuyển biến tích cực, tuy nhiên vẫn chưa đạt kế hoạch đề ra (Bảng 3).

Nhìn chung, qua so sánh số thực hiện và số kế hoạch thu BHXH bắt buộc qua 5 năm có thể thấy, công tác quản lý thu BHXH ở BHXH huyện Trần Đề mặc dù 3 năm đầu đã hoàn thành vượt chỉ tiêu, kế hoạch được giao, nhưng đến

BẢNG 2: TÌNH HÌNH QUỸ LƯƠNG TRÍCH NỘP BHXH HUYỆN TRẦN ĐỀ GIAI ĐOẠN 2015-2019

Đơn vị tính: Tỷ đồng

Chỉ tiêu	2015	2016	2017	2018	2019
Quỹ lương trích nộp BHXH	45,25	53,97	64,06	63,34	75,82
<i>Trong đó:</i>					
Khối doanh nghiệp Nhà nước	2,04	2,55	2,93	3,22	3,58
Khối doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài	7,03	8,87	10,09	10,01	11,76
Khối doanh nghiệp ngoài quốc doanh	10,96	12,46	15,45	17,00	18,19
Khối hành chính sự nghiệp, Đảng, đoàn thể	23,03	27,72	32,97	34,90	38,93
Khối ngoài công lập	0,05	0,06	0,07	0,08	0,09
Khối hợp tác xã	0,28	0,33	0,39	0,42	0,48
Khối phường, xã, thị trấn	1,85	1,97	2,15	2,69	2,77
Hộ sản xuất, kinh doanh cá thể, tổ hợp tác	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02

BẢNG 3: KẾT QUẢ THU NỘP BHXH CỦA HUYỆN TRẦN ĐỀ SO VỚI KẾ HOẠCH

Đơn vị tính: Tỷ đồng

Chỉ tiêu	2015	2016	2017	2018	2019
Số kế hoạch	26,84	32,62	51,19	62,09	79,77
Số thực hiện	27,174	33,74	53,35	60,29	78,11
Tỷ lệ hoàn thành kế hoạch (%)	101,24	103,43	104,22	97,10	97,92

Nguồn: BHXH huyện Trần Đề, 2015-2019

năm 2018 và 2019 lại chưa hoàn thành kế hoạch về số thu. Đến năm 2019, hoạt động thu và phát triển về đối tượng tham gia BHXH đã có những thành tích chuyển biến hơn năm 2018 và đang trên đà tăng trưởng. Kế hoạch thu và kết quả thực hiện kế hoạch thu BHXH của huyện Trần Đề được thể hiện ở Bảng 4.

Việc thực hiện kế hoạch thu được giao ở BHXH huyện Trần Đề trong giai đoạn 2015-2019 đều phù hợp với thực tế. Tuy nhiên, vẫn còn nhiều đơn vị sử dụng lao động nợ tiền BHXH, dẫn đến không hoàn thành thu trong năm 2018 và 2019, chỉ đạt 97,10% và 97,92%. Số nợ BHXH chủ yếu tập trung ở các đơn vị sử dụng lao động sản xuất, kinh doanh chưa đạt hiệu quả. Tại thời điểm 31/12/2019, tổng dư nợ BHXH huyện Trần Đề là 2,16 tỷ đồng. Số tiền BHXH nợ đọng là còn khá lớn.

Những hạn chế trong quản lý thu BHXH của BHXH huyện Trần Đề

Hạn chế trong công tác quản lý thu BHXH

Tình trạng nợ và trốn tránh việc tham gia BHXH, nợ tiền BHXH, tìm cách không tham gia BHXH của các cơ quan, doanh nghiệp là vấn đề thách thức đối với BHXH huyện Trần Đề. Có đơn vị đăng ký tham gia BHXH để có điều kiện tham gia ký kết hợp đồng kinh tế rồi sau đó dừng đóng BHXH; Có những doanh nghiệp do làm ăn kinh doanh không hiệu quả dẫn đến phá sản hay giải thể, khi người lao động nghỉ hưởng chế độ hoặc chuyển sang công ty khác, thì vấn đề thiết thời nhất thuộc về người lao động. Bởi, hầu hết các quyền lợi của họ từ chính sách BHXH, một khi hồ sơ

đóng BHXH không hoàn tất các thủ tục, thì điều kiện để hưởng BHXH không được đáp ứng.

Kinh tế mặc dù có bước tăng trưởng khá, nhưng vẫn còn nhiều khó khăn và thách thức; nhiều doanh nghiệp địa bàn Huyện sản xuất, kinh doanh thua lỗ dẫn đến nợ BHXH, bảo hiểm y tế, bảo hiểm thất nghiệp; tình trạng doanh nghiệp tạm dừng kinh doanh, giải thể ảnh hưởng nghiêm trọng đến công tác thu và quản lý thu, gây nhiều khó khăn, nguy cơ nợ đọng tăng cao.

Mặt khác, không ít doanh nghiệp vì mục đích tăng vốn sản xuất, kinh doanh, mà tiến hành chiếm dụng tiền BHXH. Đây cũng là một nguyên nhân gây ra những khó khăn trong hoạt động quản lý thu của BHXH huyện Trần Đề.

Bên cạnh đó, công tác quản trị, phân bổ kế hoạch chỉ tiêu hàng năm chưa kịp thời, chưa sát với từng địa phương làm cho động cơ phấn đấu ở cơ sở không cao.

Tính công khai, minh bạch trong công tác quản lý thu chưa kịp thời, cũng như bộ tiêu chí đánh giá, tiến độ thu, mức độ hoàn thành... mang tính chủ quan nhiều hơn là dựa trên cơ sở khoa học, thực tiễn quy mô hoạt động.

Ngoài ra, BHXH là ngành thường xuyên thay đổi về chế độ, chính sách... do đó, có một số cán bộ không thích nghi kịp thời với điều kiện, môi trường làm việc.

MỘT SỐ GIẢI PHÁP CẦN THỰC HIỆN

Giải pháp cho tình trạng nợ và trốn tránh việc tham gia BHXH

Quản lý đối tượng tham gia BHXH bắt buộc và quản lý quỹ BHXH là khâu rất quan trọng trong công tác quản lý BHXH nói chung. Để quản lý tốt đối tượng tham gia và hưởng chính sách BHXH, trong thời gian tới, cần áp dụng các giải pháp sau:

- Hoàn thiện hệ thống chính sách, pháp luật về thu BHXH, đặc biệt là thu BHXH bắt buộc khối doanh nghiệp ngoài quốc doanh nhằm khai thác tối đa nhóm doanh nghiệp này, tối thiểu hóa tình trạng trốn đóng hoặc chỉ đóng một phần BHXH cho người lao động thuộc diện tham gia BHXH bắt buộc đối với doanh nghiệp, hoàn thiện mục tiêu nâng cao độ bao phủ của BHXH cho mọi người lao động.

- Nâng cao hiệu quả trong tổ chức quản lý BHXH, trong đó cần tập trung xây dựng mối quan hệ giữa các cơ quan nhà nước trong quản lý hoạt động của các doanh nghiệp sử dụng lao động và thực hiện nghĩa vụ thu nộp BHXH.

- Đổi mới cơ chế hoạt động của hệ thống BHXH hướng tới mục tiêu: tự động hóa, ứng dụng tối đa công nghệ thông tin vào việc quản lý thu chi BHXH một cách công khai, minh bạch, công bằng; tăng khả năng tự kiểm soát của người lao động.

Giải pháp hoàn thiện công tác thanh tra, kiểm tra, giám sát và xử lý vi phạm

- Nâng cao chất lượng thanh tra, kiểm tra, kiện toàn và nâng cao chất lượng của cán bộ thanh tra kiểm tra về BHXH. Thường xuyên đào tạo, bồi dưỡng chuyên môn

nghệ vụ, phẩm chất chính trị, đạo đức, tác phong cho viên chức làm nhiệm vụ.

- Cần phải tăng cường kiểm tra trên diện rộng, cần kiểm tra khoảng 20% số đơn vị/năm, thay vì số lượng đơn vị được kiểm tra quá ít như hiện nay.

- Tăng cường phối hợp với các sở, ban, ngành, như: Thanh tra, Viện Kiểm sát Nhân dân, Sở Lao động, Thương binh và Xã hội để thực hiện thanh tra, kiểm tra liên ngành, đồng thời sẽ tránh được hiện tượng chồng chéo, trùng lặp thường xảy ra trong thanh tra, kiểm tra.

- Trên cơ sở thanh tra phát hiện những nhân tố tích cực và nhân tố yếu kém để đưa lên các phương tiện thông tin đại chúng nhằm gây sức ép cho các đơn vị thực hiện.

- Kiểm tra cả công tác quản lý ngay tại Văn phòng BHXH tỉnh Sóc Trăng, công tác tiếp nhận và sử dụng thanh toán nguồn kinh phí chi, kiểm tra quá trình thực hiện nhiệm vụ của công chức viên chức trong ngành.

- Cần khen thưởng kịp thời những đơn vị sử dụng lao động làm tốt công tác đăng ký tham gia và thu nộp BHXH hàng năm đầy đủ, đúng thời hạn.

- Có thể thành lập Tổ nghiệp vụ phân tích, đánh giá tình hình thoạt động của các đơn vị, doanh nghiệp, lực lượng lao động, trong đó cần chú ý đến lực lượng lao động phi chính thức. Nhóm nào tiến hành khai thác có tiềm năng, nhóm nào không có khả năng trả nợ...

Giải pháp cho đơn vị sử dụng lao động chưa tự giác tham gia mới BHXH cho người lao động

- Thông qua kênh tuyên truyền để chủ sử dụng lao động và người lao động hiểu rõ hơn về chính sách BHXH, từ đó nêu gương các điển hình trong việc thực hiện chấp hành tốt và những đơn vị sử dụng lao động chưa thực hiện tốt luật BHXH.

- Dựa vào tổ chức công đoàn tại các đơn vị sử dụng lao động để làm tốt công tác tuyên truyền, trên cơ sở đó tạo nên sức ép đối với chủ sử dụng lao động. Cần công khai hóa các khoản đóng góp vào quỹ BHXH của người lao động tới người lao động, kết hợp tuyên truyền cho người lao động hiểu lợi ích trong việc thực hiện trích nộp BHXH đúng thực tế tiền lương, định kỳ hàng năm người lao động phải được kiểm tra sổ BHXH để ghi nhận đóng góp của bản thân trong thời gian qua.

- Tuyên truyền để mọi người nâng cao nhận thức và hiểu biết về pháp luật BHXH,

tuyên truyền dưới nhiều hình thức đa dạng trên các phương tiện thông tin đại chúng, trang tin điện tử, thông qua các ấn phẩm tuyên truyền, các chương trình đào tạo.

- Phối hợp Sở Lao động - Thương binh và Xã hội, Liên đoàn Lao động Tỉnh, Thanh tra Nhà nước Tỉnh trong thực thi chính sách BHXH, cơ quan quản lý và cấp phép kinh doanh (như Sở Kế hoạch và Đầu tư Tỉnh) để nắm bắt thông tin về thành lập doanh nghiệp về tình hình lao động tại các đơn vị sử dụng lao động.

Giải pháp tăng cường quản lý đối tượng thuộc diện bắt buộc tham gia BHXH và quỹ lương trích nộp BHXH

- Tăng cường công tác phân công cán bộ chuyên quản trực tiếp đối với các đơn vị sử dụng lao động, nắm chắc tình hình quản lý lao động tại các đơn vị, tình hình biến động lao động, biến động quỹ lương, nắm bắt thời điểm, thời hạn nâng lương của từng người lao động.

- Tiếp tục tuyên truyền, vận động các chính sách BHXH đến người lao động, các đơn vị sử dụng lao động. Những kỹ năng và kế hoạch tuyên truyền cần cụ thể và thực tế, đơn giản và trực tiếp, dễ nhớ và cần tập trung đi sâu vào quyền lợi chính đáng được bảo vệ của người lao động. Đặc biệt, tổ chức triển khai đối thoại trực tiếp về BHXH ở các doanh nghiệp ngoài quốc doanh trên địa bàn Huyện. Bởi vì, theo phân tích số liệu, khối doanh nghiệp ngoài quốc doanh có quy mô vừa và nhỏ, siêu nhỏ đang có chiều hướng mở rộng rất lớn về số lao động, khả năng về đối tượng tại những đơn vị này tăng cao. Đối với doanh nghiệp ngoài quốc doanh, một thực tế như đã mặc định là đa phần trốn đóng BHXH đều ở các doanh nghiệp này. Vì vậy, cần tuyên truyền ý thức tự giác tham gia bằng những quyền lợi của người tham gia sẽ được hưởng để khai thác nhóm doanh nghiệp này.

- Tiếp tục phối hợp với cơ quan thuế để kiểm tra và khai thác ở các tổ chức

có chi trả thu nhập, nhưng chưa khai báo và đóng BHXH cho người lao động; phối hợp với Sở Kế hoạch và Đầu tư để nhận danh sách đơn vị thành lập mới để khai thác. Trong đó, tập trung khai thác triệt để dữ liệu từ cơ quan thuế, hướng dẫn cán bộ khai thác tốt dữ liệu để đưa ra những giải pháp quản lý tối ưu nhằm phát triển số người tham gia BHXH bắt buộc.

Các giải pháp hỗ trợ khác

Nâng mức xử phạt vi phạm về BHXH

Mức phạt tối đa đối với hành vi vi phạm về BHXH không quá 30 triệu đồng là quá ít, nhất là đối với các đơn vị sử dụng lao động với quy mô lớn. Chính phủ cần quy định việc xử phạt bằng tiền với mức xử phạt cao đối với số tiền mà doanh nghiệp đã trốn đóng BHXH. Chính phủ cũng nên giao cho cơ quan BHXH có quyền thanh tra và ra quyết định xử phạt trong lĩnh vực BHXH, vì hiện nay cơ quan BHXH chỉ có chức năng kiểm tra và kiến nghị các cơ quan liên quan xử phạt.

Có cơ chế khuyến khích người lao động đóng BHXH cao hưởng cao

Tuyên truyền để chủ sử dụng lao động và người lao động hiểu rõ hơn về chính sách BHXH, từ đó nêu gương các điển hình trong việc thực hiện mức tiền lương trích nộp BHXH. Phải giúp cho doanh nghiệp và người lao động thấy rõ quyền lợi khi tham gia BHXH ở mức đóng cao, người lao động thấy được lợi ích của mình, từ đó nâng cao hiệu quả hơn trong công việc, gắn bó lâu dài hơn với công ty. Chủ sử dụng giữ chân được lao động có trình độ tay nghề cao, mang lại hiệu quả sản xuất, kinh doanh tạo ra lợi nhuận cho doanh nghiệp.

Đầu tư phát triển cơ sở vật chất phục vụ công tác

Đầu tư xây dựng trụ sở làm việc, các nhà kho lưu hồ sơ và các trang thiết bị cần thiết nhất, đặt nền móng cho việc xây dựng vật chất hạ tầng công nghệ thông tin phục vụ toàn ngành BHXH. Cải tạo nâng cấp, xây mới đối với trụ sở BHXH huyện Trần Đề.

Trang bị hoàn chỉnh hệ thống máy vi tính cho BHXH cấp huyện. Trên cơ sở đó, xây dựng hệ thống phần mềm quản lý BHXH trực tuyến thông suốt từ cấp Trung ương đến cấp huyện để quản lý tốt hơn các đối tượng hưởng các chế độ BHXH, xây dựng phần mềm quản lý BHXH đảm bảo quản lý đến từng người lao động tham gia BHXH, giải quyết quyền lợi, chế độ trong quá trình tham gia BHXH của người lao động. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. BHXH Việt Nam (2016). *Quyết định số 1414/QĐ-BHXH*, ngày 04/10/2016 quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của BHXH địa phương
2. BHXH Việt Nam (2016). *Quyết định số 1518/QĐ-BHXH*, ngày 18/10/2016 quy định hoạt động thanh tra chuyên ngành đóng BHXH, BHYT, BHTN, và hoạt động kiểm tra của BHXH Việt Nam
3. BHXH Việt Nam (2017). *Quyết định số 595/QĐ-BHXH*, ngày 14/04/2017 quy định thu BHXH, BHYT, BHTN; quản lý sổ BHXH, thẻ BHYT
4. BHXH huyện Trần Đề (2015-2019). *Báo cáo tổng kết công tác các năm, từ 2015 đến 2019*